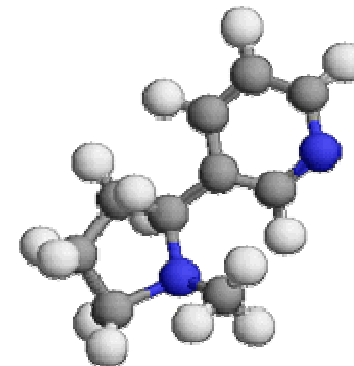

Nikótínfíkn, tengsl við aðra sjúkdóma

Sverrir Jónsson,
læknir
Sjúkrahúsinu Vogu

Að styðja fólk til reykleysis
Hótel Loftleiðir, 21. sept. 2007

Umræðuefni dagsins

- Ekki meiningin að flytja tæmandi erindi um reykingar og afleiðingar reykinga
- Fyrst og fremst að tala um fíknsjúkdóminn og sérstöðu hans
- Tengsl við aðra fíknsjúkdóma

Nikótínfíkn

- Reykingar eru ein helsta fyrirbyggjanlega ástæða dauðsfalla í vestrænum heimi
- Hvers vegna er þetta ennþá til?
- Peningar
- Fíkn
- Fíkn í nikótín sem er undirrót þessa gríðarlega heilsufars-, félags- og efnahagsvanda sem af reykingum stafar

Ávanabinding

- Líkamleg lífeðlisfræðileg aðlögun sem verður við reglulega neyslu efnis
- Leiðir til fráhrarfseinkenna þegar neyslu efnis er hætt (eða minnkað)
- Fylgir yfirleitt þolmyndun
- **Ekki sama og fíknsjúkdómur**
- En mikilvægt í byrjun bindindis

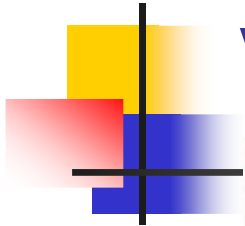
Nikótín

- Alkaloid úr tóbaksplöntunni
- Ábyrgt fyrir andlegum áhrifum og fíkn
- Toxískt (ógleði, svimi)
- Sígarettureykingar oftast
- Önnur form hafa hátt hlutfall nikótíns
- Náttúrulegur glær vökvi, brúnn og fær lykt við brunann
- Reykurinn súr, nikótínið frásogast hratt
- Tengist Acetýlkólínviðtækjum í heila

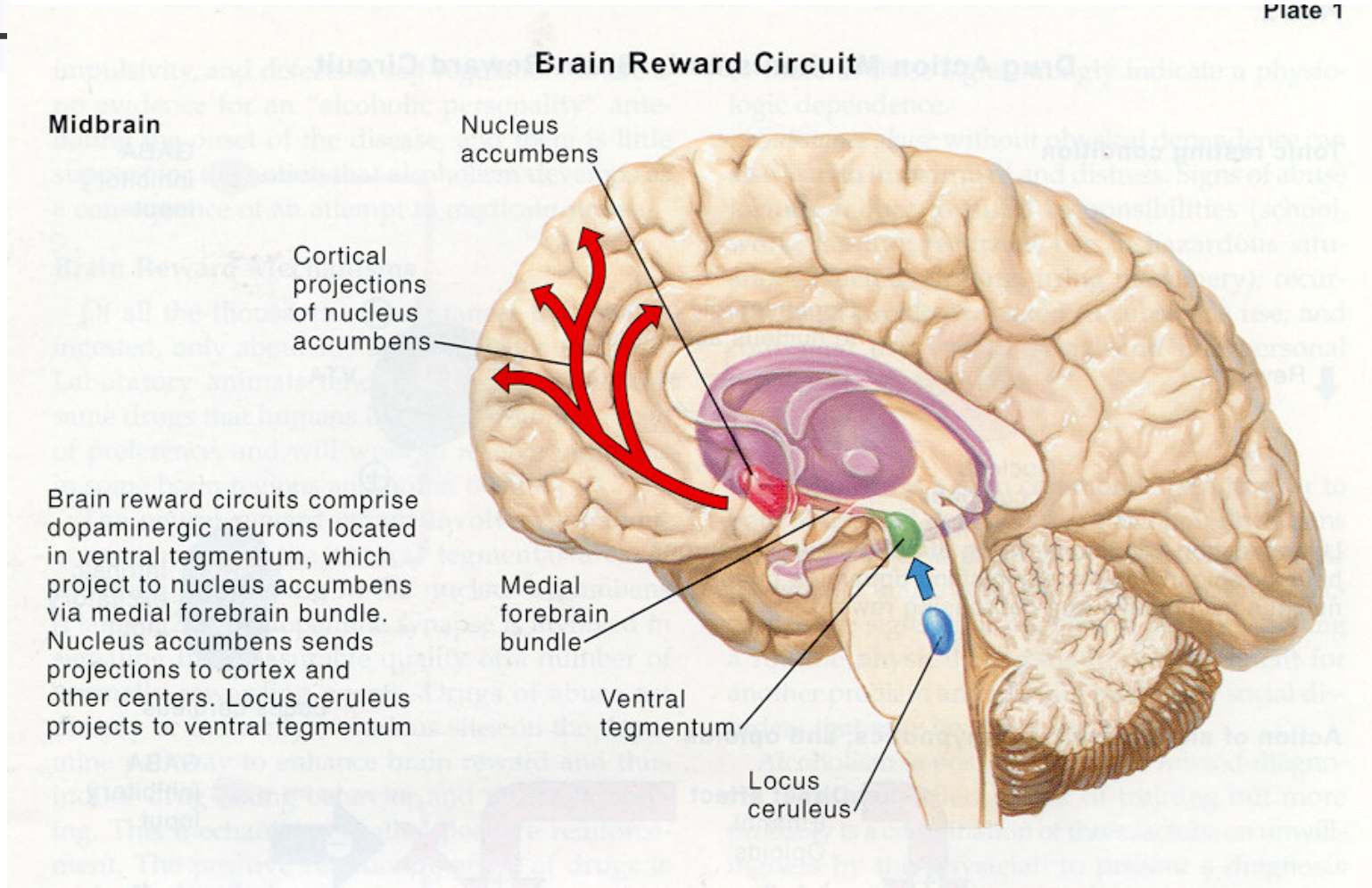
Nikótínfíkn

- Aukinn skilningur á fíknsjúkdómi almennt
- Nikótín skilgreint sem fíkniefni
- Þetta hefur haft mikil áhrif á þróun meðferðar við reykingum
- Bæði með lyfjum og sálfræðilegri meðferð
- Þekking eykst, en meira þarf til
- Myndir af taugalíffræðilegum breytingum

Verölaunabrautin

Plate 1

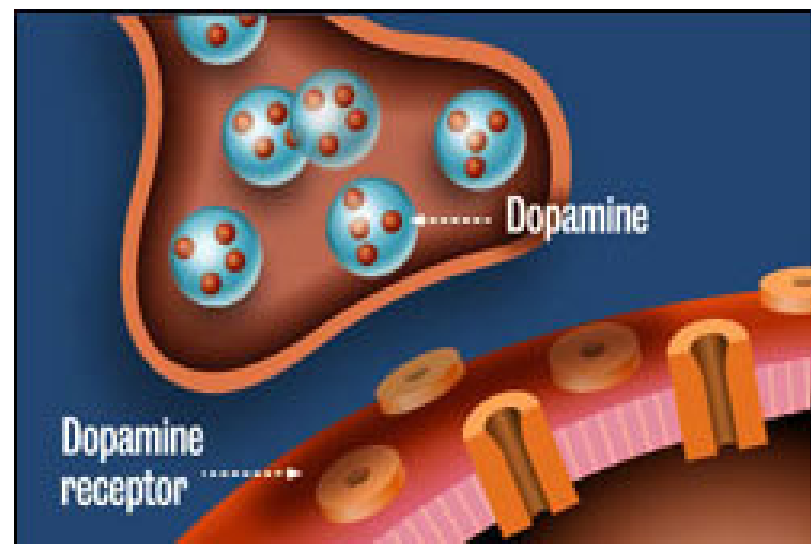
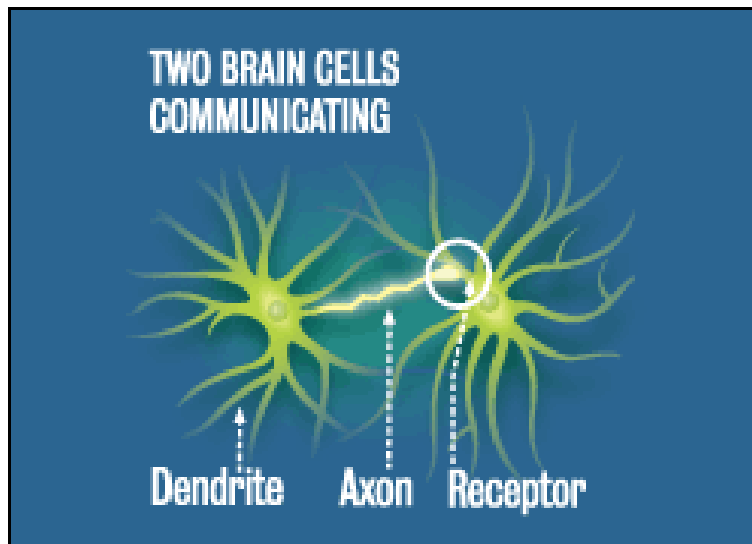

1.10.2007

SJ

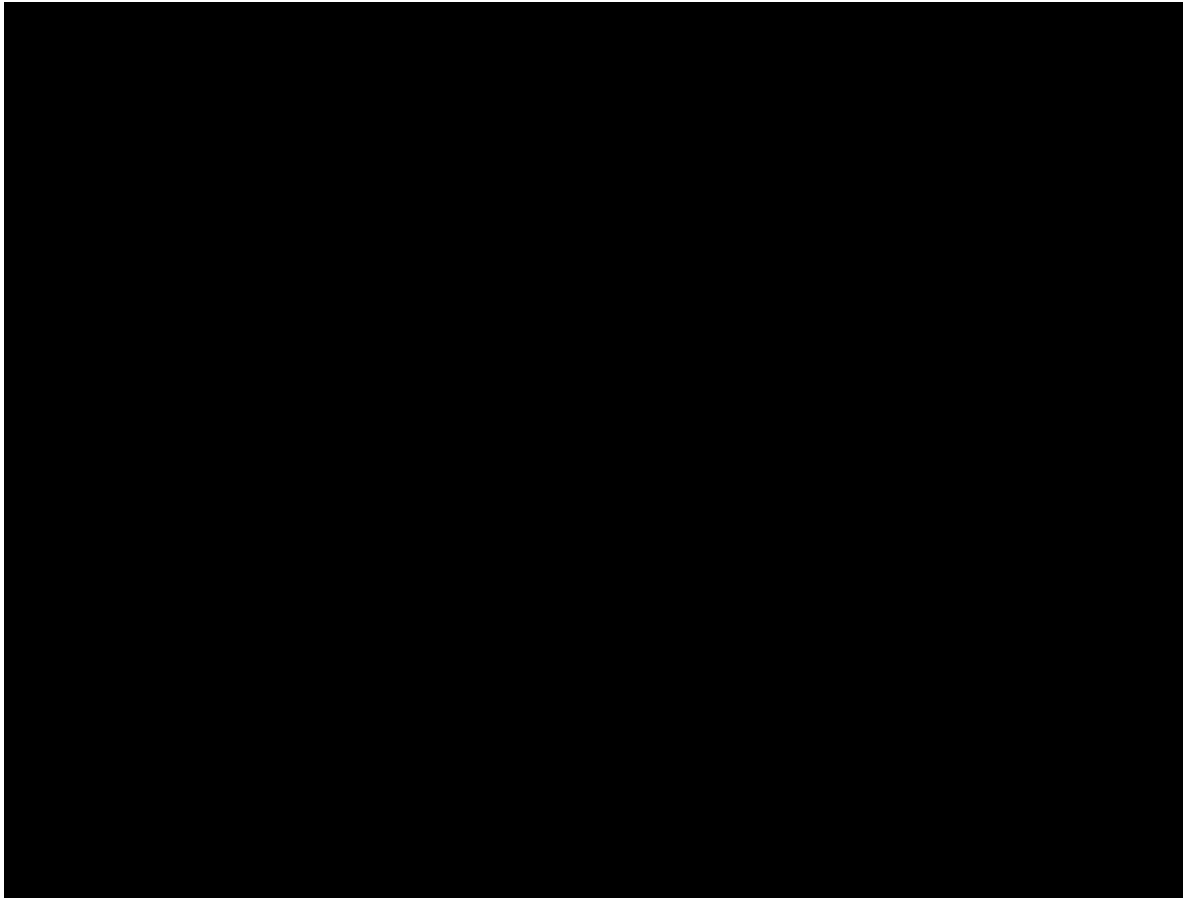
7

Boðefnalosun í verðlaunastöð

Áhrif nikótíns í heila

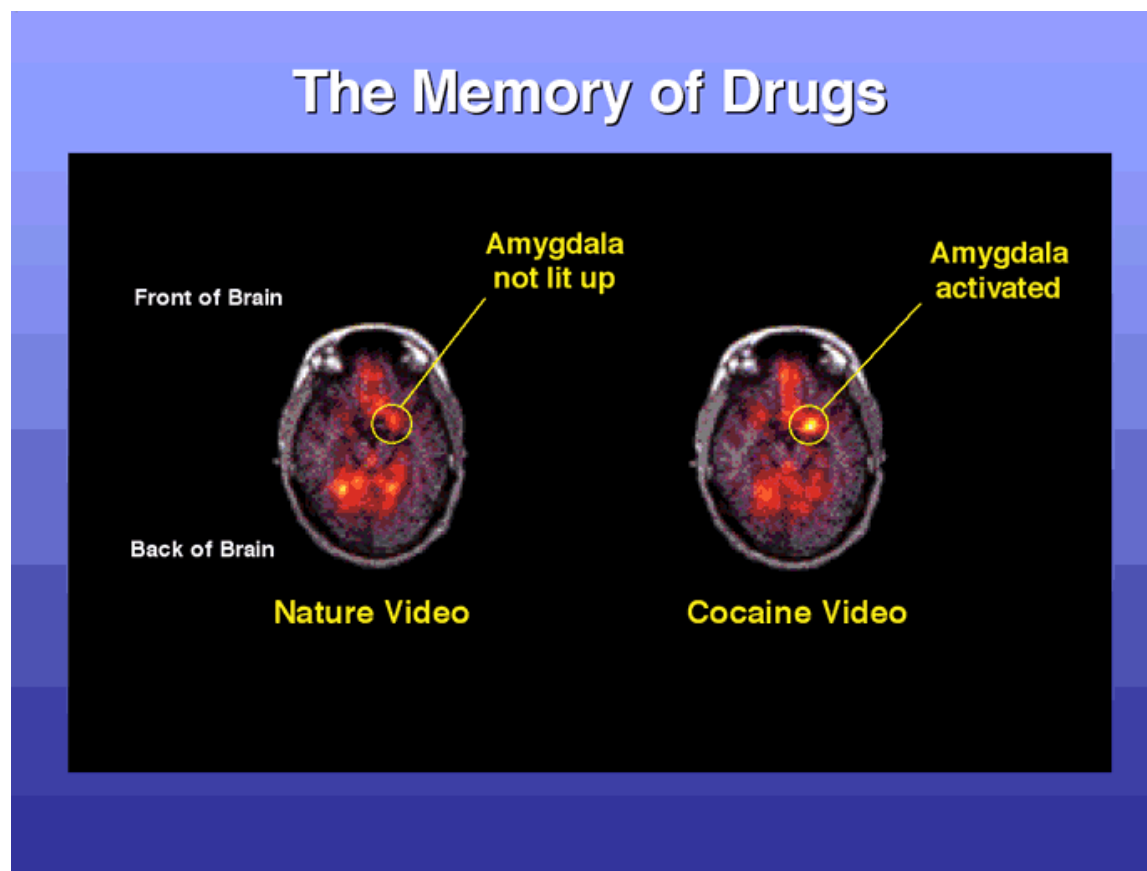

Nikótínfíkn

- Fíknsjúkdómur, sambærilegur við aðra fíknsjúkdóma
- Fíknsjúkdómar fara oft saman hjá fólki, þ.e. margir með fíkn í fleiri en eitt fíkniefni
- Spilafíkn algengari hjá vímuefnafíklum en öðru fólki
- Nikótínfíkn mun algengari hjá vímuefnafíklum, en öðru fólki

Fíknstöð heilans

Fíkn-upplifun

- Sterk löngun, oft óviðráðanleg, í fíkniefni
- Afl eða hvöt sem getur orðið sterkari en skynsemin, móðurástin, hvötin að lifa af
- Mismunandi tegundir:
 - Í neyslu
 - Í fráhvörfum
 - Í bindindi
- Mismunandi upplifun

Einkenni fíknsjúkdóma

- Langvinnur sjúkdómur
- Föll, á við um ýmsa aðra sjúkdóma líka
- Sjúkleg sókn í fíkniefnið
- Sjúkleg notkun á fíkniefninu
- Starfrænar og líffræðilegar breytingar í heila
- Sjúklingur heldur neyslu áfram þrátt fyrir að vera meðvitaður um alvarlegar afleiðingar

Áhætta

- Erfðir
- Áróður/auglýsingar
- Umhverfi: heimili, félagar, hvatning
- Aldur, börnum og unglíngum mun hættara við að mynda fýkn
- Þroskafrávik
- Geðraskanir

Greiningarskilmerki DSM IV fyrir fíknsjúkdóm Nicotine dependence, **3 af 7 skilmerkjum**

- 1. Þol
 - ekki ógleði eða svimi eða minni áhrif af sama skammti
- 2. Fráhvörf
 - Fær sér reyk við fráhrarfseinkennum
- 3. Notar meira en ætlar sér
 - Tóbaksbirgðir endast skemur
- 4. Hafa viðvarandi löngun eða tilraunir til að hætta eða minnka
 - 80% vilja hætta, 35% reyna að hætta árlega, 5% með árangri án aðstoðar
- 5. Miklum tíma varið í neyslu eða ná í efnið
 - Keðjureykingar, vinnutap
- 6. Hættir mikilvægum athöfnum í starfi, tómstundum, félagsstörfum
 - Gerist á reyklusum svæðum
- 7. Heldur áfram þrátt fyrir vitneskju um heilsufarslegar afleiðingar

Reykingar sjúklinga á Vogu 1997

(meira en pakka á dag 66%)

	konur	Karlar
Reykja daglega	88%	83%
Aldrei reykt	6%	9%

Reykingar í samfélaginu 1997, 18-69 ára, Lýðheilsustöð

	konur	karlar
Reykja daglega	28%	30%
Aldrei reykt	?	?

Reykingar sjúklinga á Voggi 2003

(meira en pakka á dag:42%)

	Konur	Karlar
Reykja daglega	88%	85%
Aldrei reykt	5%	7%

Reykingar í samfélaginu 2003, >15 ára, Lýðheilsustöð

	Konur	Karlar
	524	1121
Reykja daglega	19,2%	24,9%
Aldrei reykt	48,1%	39,8%

Samanburður, reykja daglega

	konur	karlar	Konur aldrei reykt	Karlar aldrei reykt
Vogur 1997	88%	83%	6%	9%
Vogur 2003	88%	85%	5%	7%
Landið 1997	28%	30%		
Landið 2003	19%	25%	48%	40%

punktur

- Vímuefnafíklar reykja mun meira en annað fólk
- Allt of fáir vímuefnafíklar hætta að reykja, þó þeir hætti annarri neyslu
- Gamlar lummur: “eitt í einu”, alls ekki það sem er ráðlagt í dag
- Meðferð vegna nikótínfíknar stöðugt að verða öflugri í meðferðinni á Voggi

Skoða neyslu allra fíkn/vímuefna

**Prevention Programs Should
Target all Forms of Drug Use**

. . . and be Culturally Sensitive

punktar

- Í meðferð nikótínfíknar er mikilvægt að spyrja fólk út í neyslu þess á öðrum fíkniefnum/vímuefnum/lyfjum
- Til dæmis áfengisneyslu
- Margir falla á nikótínbindindi þegar þeir drekka áfengi
- Getur verið hjálplegt að hætta áfengisneyslu, amk á meðan menn eru að ná tökum á nikótínbindindinu

Lokaorð

Nikótínneysla er **hegðun sem má fyrirbyggja**

Nikótínfíkn er **sjúkdómur** sem hægt er að meðhöndla